

5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİN ÖZSAYGI VE DENETİM ODAĞI İLE İLİŞKİSİ*

Zeynep AKKUŞ ÇUTUK**

ÖZET

Bu çalışmada, 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile cinsiyet, doğuş sırası, anne-baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu, özsaygı ve denetim odağı ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 460 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Coopersmith Özsaygı Envanteri ve Nowickistricland Denetim Odağı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada T-testi, tek yönlü Varyans Analizi (One Way Anova), Scheffe testi ve Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, kızların olumlu sosyal davranışlarının, erkeklere göre daha yüksek; erkeklerin olumsuz sosyal davranışlarının ise kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Doğuş sırası ile olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmanın sonucunda, olumlu sosyal davranışlar ile anne-babanın eğitim ve gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu, olumsuz sosyal davranışlar ile anne-babanın eğitim ve gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Olumlu sosyal davranışlar ile özsaygı düzeyi arasında anlamlı ve pozitif, olumsuz sosyal davranışlarla anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Son olarak, olumlu sosyal davranışlar ile denetim odağı düzeyi arasında anlamlı ve negatif, olumsuz sosyal davranışlarla anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri, özsaygı ve denetim odağı

RELATIONS OF 5TH GRADE STUDENTS' SOCIAL SKILLS WITH SELF-ESTEEM AND FOCUS OF CONTROL

ABSTRACT

In this research, 5th grade students' (positive and negative social skills) social skill levels, gender, birth order, parents' education, family's income level, self-esteem and focus of control was studied. The sample of this research constitutes 460 students. At the research, Personal Information Form, Matsons Evaluation of Children's Social Skill Scale; Coopersmith's Self-Esteem Inventory; and Nowickistricland Locus of Control Point Scale was used. In this research T-Test, One Way Anova Analysis, Scheffe Test and Pearson Momentler Crossing Correlation Technique was used. In the result of the research, it has been seen that girls' prosocial behaviours are higher than boys' and boys' negative social behaviours are higher than girls'. By the birth order; no significant difference can be found between prosocial behaviours and negative social behaviours. As the result of the research, between prosocial behaviors and parents' income and education levels. There is significant difference but between negative social behaviours and parents' income and education levels no significant difference has been seen. There is also a significant and positive relation, between prosocial behaviours and self-esteem level and there is a significant and negative relation between prosocial behaviours and self-esteem levels. As a result there is a significant and negative relation between prosocial behaviours and locus of control level, but there is NOT significant and positive relation between negative social behaviours and locus of control level.

Keywords: Social skill, self-esteem and locus of control

*Bu çalışma, yazarın "İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin özsaygı ve denetim odağı ile ilişkisi" adlı yüksek lisans tezinin bir kısmından oluşturulmuştur.

** zeynepdr1001@hotmail.com

1.GİRİŞ

Birey dünyaya geldiği andan itibaren bir yandan fizyolojik gelişimini sürdürürken diğer yandan çevresindeki bireylerle iletişim ve etkileşim kurarak içinde yaşadığı toplumun bir üyesi durumuna gelmek için çaba gösterir. Bireyin yaşadığı toplumun üyesi durumuna gelmesine sosyalleşme denir (Odacı, Kalkan, Balcı ve Yılmaz, 2003). Bu süreç yaşam boyu sürer ve bireye yeni yaşantılar kazandırır.

Sosyalleşme, bireyin grup içerisinde, grubun bir üyesi olarak kazandığı değerler, tutumlar, ilgiler, beceri ve bilgilerden oluşan bir süreçtir. Diğer bir ifadeyle, “uygun kalıpların, değerlerin, hislerin öğrenilmesini ve içselleştirilmesini” içerir (Elkin, 1995). Sosyalleşme süreci içerisinde bireyin çevresindeki insanlarla sağlıklı bir iletişim kurabilmesi için bazı becerilere sahip olması gerekir. Bunlar, sosyal beceriler olarak nitelendirilir ve yardım etme, yardım ya da bilgi isteme, teşekkür etme, özür dileme, bir konuda konuşma başlatabilme, sorulan sorulara yanıt verme, kurallara uyma, sırasını bekleme, işbirliği yapma, eleştiri kabul etme, yaptığı işe ilişkin geri bildirim isteme, kendini tanıtmaya vb. gibi birçok alt becerilerden oluşur (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2004).

Sosyalleşme, bireyin düzenli olarak yaşadığı çevreyle duyduklarını öğrenmesine, tatmin edici ilişkileri ve potansiyellerini geliştirmesine ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasına imkân tanır. Sosyalleşme öz benliği geliştirmeyi, öz disiplin öğretmeyi, hırs aşılmasını, sosyal rolleri ve gelişimsel becerileri öğretmeyi amaçlar (Berns, 1989). Sosyalleşme, bireyin yalnız kültür unsurlarını algılamasını ve benimsemesini değil, aynı zamanda kişilik ve benlik kazanmasını da sağlamaktadır. Bireyin benliğini olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirmesi diğer bir ifadeyle benliği hakkında vardığı yargı o bireyin özsaygısını oluşturur (Sezer, 2001).

Özsaygı “kişinin kendisi ile ilgili yaptığı değerlendirme ve bu değerlendirmeyi koruması, onay görme veya görmeme tutumunun bir ifadesi, kişinin ne kadar değerli ve önemli olduğuna inancı” olarak tanımlanır (Coopersmith, 1967). Özsaygı, kişinin kendine ve kendi yeteneklerine karşı olumlu cevap verme eğilimidir. Son yirmi yılda yapılan araştırmalar da özsaygının hem sosyal davranışlarla hem de akademik başarıyla ilgisi olduğunu göstermektedir. Çeşitli araştırmalar özsaygının girişkenlikle ilgili olduğunu ve sosyal becerinin bir ögesi olduğunu kabul etmektedir (Rotheram, 1987).

Özsaygının yüksek olması, bireyin içinde bulunduğu topluma uyum yapabilmesini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, topluma etkin bir şekilde katılım, kişisel başarı ve mutluluğu da beraberinde getirmektedir. Yüksek özsaygı zihinsel, duygusal, ahlaki ve sosyal yönden olumlu bir gelişimin varlığını ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalar, yüksek özsaygının akademik başarı (O'malley ve Bach-Man, 1979), içdenetim, yüksek gelir ve fiziksel görünüşle ilgili olumlu düşüncelerle bağlantılı olduğunu göstermektedir (Griffore, Kalen, Popovich ve Powell, 1990) (Akt: Chubb, Fertman ve Ross, 1997).

Kişiliğin önemli bir boyutunu oluşturan denetim odağı da sosyalleşme süreci içerisinde oluşmaktadır. Denetim odağı, “kişinin olumlu ya da olumsuz, kendini etkileyen olayları, kendi yetenek, özellik ve davranışlarının sonuçları ya da şans, kader, diğer insanlar gibi kendi dışındaki güçlerin işi olarak algılaması eğilimidir” (Rotter, 1966). Çocuğun günlük yaşantısında meydana gelen olaylarda yakın kişilerden, anne-baba, öğretmenler ve arkadaşlardan aldığı olumlu veya olumsuz tepkiler (ödül ve ceza) denetim odağı eğilimini belirlemektedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000). Kendisini etkileyen olayların, daha çok, kendi denetiminde olduğu inancını taşıyan kişiler içten denetimli, yaşadığı olayların,

daha çok kendisi dışındaki güçlerin (tanrı, kader, şans, diğer insanlar vb.) denetiminde olduğu inancını taşıyan kişiler ise dıştan denetimli olarak tanımlanır (Rotter, 1966).

Lefcourt, Martin, Fick ve Saleh (1985) ve Korkut (1986) tarafından yapılan araştırmalarda, sosyal becerileri yeterli olan bireyler ile içten denetimli bireyler arasında olumlu bir ilişki olduğu bulunmuştur. İçten denetimli bireyler, dış çevreye mümkün olduğu kadar az bağımlı, kendine yetebilen, kendini gerçekleştirmeye yönelik duygularından haberdar olan ve kabul edebilen, benliğine saygı duyan ve uzlaştırıcı bir görüş sahibi olan kişilerdir. Dolayısıyla bu tip kişilerin hem sosyal becerilerini sergileme yönünden başarılı hem de kendileriyle barışık yaşamasını bilen insanlar oldukları söylenebilir (Kuzgun, 1972; Akt: Korkut, 1986). Aynı zamanda bu kişiler sosyal ilişkilerde daha güvenlidir. Çünkü sosyal statülerindeki başarılarını dışsal nedenlerden çok içsel nedenlere yüklemişlerdir (Lefcourt ve diğer., 1985; Newberry ve Lindsay, 2000). Ayrıca etkili iletişim kurma, çeşitli sosyal rollere sahip olma, duygu kontrolü gibi alanlarda yetenekli olan bireylerin sosyal ilişkileri daha etkilidir ve özsayıları daha yüksektir. Bu kişilerin sosyal ortamlardaki konumları özsayılarını artırır (Riggio, Throckmorton ve Depaola, 1990).

İçten denetimli kişiler sosyal etkileşimleri sırasında dıştan denetimli kişilere göre daha gözlemci ve sosyal açıdan daha alıcıdır. Chandler (1975), içten denetimli çocukların sınıfta ve oyun esnasında yaşlıları ve öğretmenleriyle etkileşimde, diğerlerine göre daha az zorluk çektiğini belirtmiştir. Sosyal ortamlardan dışlanmış, saldırgan çocukların içine kapanık çocuklardan daha farklı tutumlar sergiledikleri görülmüştür (Akt: Lefcourt ve diğer., 1985). Crick ve Ladd (1993), sosyal ortamlardan dışlanmış, saldırgan çocukların, içsel kontrol edilebilir etkenlerden çok, dışsal kaynaklı kontrol edilemeyen durumlardaki sosyal başarısızlıkları daha fazla önemsediklerini söylemişlerdir (Akt: Carlyon, 1997).

Yeterli sosyal beceriye sahip kişiler ile kendini gerçekleştiren kişilerin özellikleri birçok yönden birbirine benzerdir. İçten geldiği gibi davranabilme, özerkliğe önem verme, genel olarak insanlara sempati, sevgi duyabilme, diğerlerine empati ile yaklaşabilme, doğayı, kendini ve diğer insanları kabul etme, diğer insanlarla kişiler arası derin ilişkilere girebilme gibi özellikler hem kendini gerçekleştiren hem de sosyal becerileri yeterli olan bireylerde bulunmaktadır (Odacı ve diğer., 2003). Sosyal beceriler bireyin kendini gerçekleştirilmesinde önemli bir unsur olarak görülmektedir. Kişilerarası ilişki eksiklikleri, yardımlaşma, atılgan olma, empati ve öz denetimi içeren becerilerdeki eksiklik, özsayı ve denetim odağı düzeyinin geliştirilmesi, dolayısıyla da sosyal beceri düzeyinin geliştirmesi ile giderilebilir (Uzamaz, 2000).

Bireylerin yaşam kalitelerini artırmada ve onların kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamada çok önemli bir yere sahip olan sosyal beceriler konusunda ülkemizde son yıllarda birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar daha çok sosyal beceri eğitimi, engelli bireylerde sosyal beceri ve sosyal beceriyi oluşturan atılganlık (Acar, 1980), empati (Dökmen, 1986), kendini ayarlama (Bacanlı, 1990), yalnızlık (Demir, 1990), kırgınlık (Bilge, 1996) gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Literatürde sosyal becerilerin cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey açısından ilişkisi (Erdoğan, 2002) incelenmiştir. Ancak sosyal becerilerin sosyo-demografik değişkenlerden farklı kişilik boyutlarıyla da ilişkisinin olabileceği düşünülmektedir ve bu ilişki tam anlamıyla araştırılmamıştır. Bu nedenden dolayı, bu çalışmada sosyal becerilerin özsayı ve denetim odağı ile ilişkisi incelenmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini saptayarak, özsaygı ve denetim odağı ile ilişkisini belirlemektir. Bu ilişkiyi belirlemek için araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır;

- 1- 5.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 2- 5.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile doğuş sırası arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 3- 5.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4- 5.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 5- 5.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile ailenin gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 6- 5.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile özsaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 7- 5.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile denetim odağı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 1995: 81).

2.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 5. sınıfa devam eden 460 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçimi, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyine göre yapılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi belirlemek için, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı bina sayımından elde edilen sonuçlar doğrultusunda oluşturulan Ankara merkez ve taşra ilçelerinin gelişmişlik düzeylerini gösteren çizelgeden yararlanılmıştır. Bu çizelge doğrultusunda Çankaya ilçesinde bulunan ve üst sosyo-ekonomik düzeyde olduğu varsayılan 2 okul, Yenimahalle ilçesinde bulunan ve orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğu varsayılan 2 okul ve Mamak ilçesinde bulunan ve alt sosyo-ekonomik düzeyde olduğu varsayılan 2 okul şans (random) yöntemi ile belirlenmiştir. Bu okullardaki 5. sınıf öğrencilerinden 239 kız ve 221 erkek olmak üzere toplam 460 öğrenci tesadüfi olarak seçilmiştir.

2.3.Veriler Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin cinsiyet, doğuş sırası, anne-baba eğitim durumu ve ailenin gelir durumu ile ilgili bilgileri Kişisel Bilgi Formu, sosyal beceri düzeyleri Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY), özsaygı düzeyleri Coopersmith Özsaygı Envanteri ve denetim odağı düzeyleri Nowickistrickland Denetim Odağı Ölçeği kullanılarak bulunmuştur.

Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY): MESSY, Matson, Rotatory & Hessen tarafından 1983 yılında geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Erdoğan (2002) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin olumlu sosyal davranışlar ve olumsuz sosyal davranışlar olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin puanlandırılması, bana hiç uygun değil: 1 puan, bana pek uygun değil: 2 puan, bana biraz uygun: 3 puan, bana oldukça uygun: 4 puan, bana tamamen uygun: 5 puan şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 47, en yüksek puan ise 235'dir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça olumlu sosyal davranışlarda artmaktadır.

Coopersmith Özsayı Envanteri: Ölçek, 1967 yılında Coopersmith tarafından geliştirilmiştir. 8-10 yaş grubu çocuklar için bir değerlendirme ölçeğidir. Ancak, ölçek son yıllarda tüm çocuklar için kullanılmaktadır. Ölçeği ilk kez Türkçeye çevirerek uygulayan Özoğul'dur. Testin cevaplanması "bana uygun" ve "bana uygun değil" cevaplarından birinin işaretlenmesi ile olmaktadır. Yüksek özsayı ile ilgili maddeler "1", düşük özsayı ile ilgili maddeler "0" olarak puanlanmaktadır. Puanın yüksekliği yüksek özsayı düzeyine işaret etmektedir. Ölçek 50 maddeden oluşmaktadır. Dolayısıyla ölçekten alınabilecek en yüksek puan 50'dir.

Nowickistrickland Denetim Odağı Ölçeği: Ölçek, Nowicki ve Strickland tarafından 1973 yılında geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Korkut (1986) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinin 40 maddeden oluşmasına karşın Korkut 19 maddesinin geçerlik ve güvenilirliğini yapmıştır. Ölçekte dıştan denetime yönelik ifadeler (evet/hayır seçeneğine) "1" puan verilmektedir. Dolayısıyla çocuğun bu ölçekten yüksek puan alması dıştan denetimli olduğunu düşük puan alması içten denetimli olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan "0", en yüksek puan ise "19"dur.

2.4.Verilerin Analizi

Bu araştırmada, 5. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusuna yanıt aramak amacıyla T-Testi uygulanmıştır. Araştırmada, MESSY olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeklerinden alınan puanlar eşit aralıkta olduğu, dağılım normal, puanlar homojen ve grup sayısı iki olduğu ve cinsiyete göre farklılığın olup olmadığı araştırılmak istendiği için T-Testi kullanılmıştır.

5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile doğuş sırası, anne-baba eğitim durumu ve ailenin gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? sorularına yanıt aramak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) kullanılmıştır. Bağımlı değişkendeki puanlar hem homojen hem de normal dağıldığı ve grup sayıları da ikiden fazla olduğu için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) tercih edilmiştir. Anlamlı farklılık bulunan analizlerdeki farklılığın hangi bölümlerde olduğunu bulmak için ise Scheffe Testi kullanılmıştır.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile özsayı ve denetim odağı arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyini belirlemek amacıyla da Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı, bir bireye ya da nesneye ait iki değişkenden elde edilmiş veriler arasında doğrusal bir ilişki

olduğunda, değişkenlerin sürekli veri türünde olması durumunda, ilgilenilen özelliğin evrende normal dağıldığı varsayıldığı durumlarda hesaplanır (Baykul,1999:159).

3.BULGULAR

Bu bölümde, sosyal beceri düzeyleri ile cinsiyet, doğuş sırası, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu, özsaygı ve denetim odağı ilişkisine yönelik yapılan analizlere yer verilmiştir.

Tablo 1.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	Sd	T	P
Kız	239	98.90	11.74	458	3.33	.001*
Erkek	221	94.94	13.72			

*p<.05

Tablo 1'de görüldüğü üzere, öğrencilerin MESSY'in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeğinden aldıkları puanlar, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (t(458)=3.33, p<.05). Kız öğrencilerin olumlu sosyal davranış puanları (X=98.90), erkek öğrencilere göre (X=94.94) daha yüksektir.

Tablo 2.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre, MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	Sd	T	P
Kız	239	33.37	7.98	458	6.55	.001*
Erkek	221	39.26	11.13			

*p<.05

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin MESSY'in olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (t(458)=6.55, p<.05). Erkek öğrencilerin olumsuz sosyal davranış puanları (X=39.26), kız öğrencilere göre (X=33.37) daha yüksektir.

Tablo 3.*Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Doğuş Sırası Dağılımı*

Doğuş sırası	Sosyo-ekonomik düzey (SED)			Toplam
	Alt SED	Orta SED	Üst SED	
1.Çocuk	49 %31.2	63 %43.8	86 %54.1	198 %43
2.Çocuk	64 %40.8	49 %34	64 %40.3	177 %38.5
3.Çocuk	24 %15.3	19 %13.2	7 %4.4	50 %10.9
4.Çocuk	11 %7	10 %6.9	1 %.6	22 %4.8
5.Çocuk	6 %3.8	3 %2.1	1 %.6	10 %2.2
6.Çocuk ve üstü	3 %1.9			3 %.7
TOPLAM	157 %34.1	144 %31.3	159 %34.6	460 %100

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan alt SED'deki 157 çocuğun 49'unun (%31.2) 1.; %64'ünün (%40.8) 2.; 24'ünün (%15.3) 3.; 11'inin (%7) 4.; 6'sının (%3.8) 5.; 3'ünün (%1.9) ise 6. çocuk olduğu görülmektedir.

Orta SED'de bulunan 144 çocuğun 63'ünün (%43.8) 1.; 49'unun (%34) 2.; 19'unun (%13.2) 3.; 10'unun (%6.9) 4.; 3'ünün (%2.1) 5. çocuk olduğu, 6. çocuk ve üstünün bulunmadığı görülmektedir.

Üst SED'de bulunan 159 çocuğun 86'sının (%54.1) 1.; 64'ünün (40.3) 2.; 7'sinin (%4.4) 3.; 1'inin (%6) 4.; 1'inin (%6) 5. çocuk olduğu, 6. çocuk ve üstünün bulunmadığı görülmektedir.

Toplam öğrenci sayısı incelendiğinde; 198'inin (%43) 1.; 177'sinin (%38.5) 2.; 50'sinin (%10.9) 3.; 22'sinin (%4.8) 4.; 10'unun (%2.2) 5.; 3'ünün (%7) ise 6. çocuk ve üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 4.*Öğrencilerin Doğuş Sırasına Göre, MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları*

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	734.911	5	146.982	.885	.491
Gruplar içi	75364.087	454	166.000		
TOPLAM	76098.998	459			

Tablo 4'te görüldüğü üzere, öğrencilerin MESSY'in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeği puanları, ailedeki doğuş sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F(5-454)=.885, p>.05).

Tablo 5.

Öğrencilerin Doğuş Sırasına Göre, MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	630.614	5	126.123	1.250	.285
Gruplar içi	45806.767	454	100.896		
TOPLAM	46437.380	459			

Tablo 5'de görüldüğü üzere, öğrencilerin MESSY'in olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeği puanları, ailedeki doğuş sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F(5-454)=1.250, p>.05$).

Tablo 6.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Anne Eğitim Durumunun Dağılımı

Anne eğitim durumu	Sosyo-ekonomik düzey(SED)			Toplam
	Alt SED	Orta SED	Üst SED	
Okur yazar değil	26 %16.6	4 %2.8	1 %6	31 %6.7
Okur yazar	26 %16.6	5 %3.5		31 %6.7
İlkokul mezunu	76 %48.4	51 %35.4	18 %11.3	145 %31.5
Ortaokul mezunu	19 %12.1	26 %18.1	12 %7.5	57 %12.4
Lise mezunu	10 %6.4	46 %31.9	60 %37.7	116 %25.2
Yüksekokul/üniversite mezunu		12 %15	68 %42.8	80 %17.4
TOPLAM	157 %34.1	144 %31.3	159 %34.6	460 %100

Tablo 6 incelendiğinde, alt SED'deki annelerin 26'sının (%16.6) okur yazar olmadığı, 26'sının (%16.6) okur yazar, 76'sının (%48.4) ilkokul, 19'unun (%12.1) ortaokul, 10'unun (%6.4) lise mezunu olduğu ve yüksekokul/üniversite mezunu annenin bulunmadığı görülmektedir.

Orta SED'de bulunan annelerin 4'ünün (%2.8) okur yazar olmadığı, 5'inin (%3.5) okur yazar, 51'inin (%35.4) ilkokul, 26'sının (%18.1) ortaokul, 46'sının (%31.9) lise, 12'sinin (%15) yüksekokul/üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Üst SED'de bulunan annelerin 1'inin (%6) okur yazar olmadığı, okur yazar annenin bulunmadığı, 18'inin (%11.3) ilkokul, 12'sinin (%7.5) ortaokul, 60'ının (%37.7) lise, 68'inin (%42.8) yüksekokul/üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Toplamda annelerin eğitim durumuna bakıldığında ise en fazla ilkokul mezunu annenin olduğu (145 anne, %31.5), bunu sırasıyla lise (116 anne, %25.2), yüksekokul/üniversite (80 anne, %17.4), ortaokul (57 anne, %12.4), okur yazar ve okur yazar olmayan (31 anne, %6.7) annelerin izlediği görülmektedir.

Tablo 7.

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre, MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplar arası	4804.348	5	960.870	6.119	.000	Üniversite-okuma yazma bilmiyor, Üniversite-okuma yazma biliyor, Üniversite mezunu-ilkokul mezunu
Gruplar içi	71294.650	454	157.037			
TOPLAM	76098.998	459				

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin anne eğitim durumuna göre, MESSY'in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F(5-454)=6.11$, $p<.05$). Bu farklılığın, annelerin hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ($X=100.51$), annesi okuma yazma bilen ($X=89.74$) ve bilmeyen ($X=89.65$) ile annesi ilkokul mezunu ($X=96.84$) olan öğrencilere göre daha fazla olumlu sosyal davranış sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 8.

Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre, MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	542.621	5	108.524	1.074	.374
Gruplar içi	45894.759	454	101.090		
TOPLAM	46437.380	459			

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin anne eğitim durumuna göre, MESSY'in olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F(5-454)=1.074$, $p>.05$).

Tablo 9.
Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Baba Eğitim Durumunun Dağılımı

Anne eğitim durumu	Sosyo-ekonomik düzey(SED)			Toplam
	Alt SED	Orta SED	Üst SED	
Okur yazar değil	6 %3.8	2 %1.4		8 %1.8
Okur yazar	30 %19.1	3 %2.1		33 %7.2
İlkokul mezunu	61 %38.9	38 %27	5 %3.1	104 %22.8
Ortaokul mezunu	33 %21	29 %20.6	13 %8.2	75 %16.4
Lise mezunu	25 %15.9	41 %29.1	38 %23.9	104 %22.8
Yüksekokul/üniversite mezunu	2 %1.3	28 %19.9	103 %64.8	133 %29.1
TOPLAM	157 %34.4	141 %30.9	159 %34.8	457 %100

Tablo 9'da öğrencilerin baba eğitim durumunun sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımı görülmektedir. Orta SED'de örnekleme alınan 144 öğrenciden, 3'ünün babasının olmamasından dolayı, araştırmaya 141 öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumu incelendiğinde, alt SED'de bulunan babaların 6'sının (%3.8) okur yazar olmadığı, 30'unun (%19.1) okur yazar, 61'inin (%38.9) ilkokul, 33'ünün (%21) ortaokul, 25'inin (%15.9) lise, 2'sinin (%1.3) yüksekokul/üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Orta SED'de bulunan babaların 2'sinin (%1.4) okur yazar olmadığı, 3'ünün (%2.1) okur yazar, 38'inin (%27) ilkokul, 29'unun (%20.6) ortaokul, 41'inin (%29.1) lise, 287'sinin (%19.9) yüksekokul/üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Üst SED incelendiğinde, okur yazar ve okur yazar olmayan babaların bulunmadığı, 5'inin (%3.1) ilkokul, 13'ünün (%8.2) ortaokul, 38'inin (%23.9) lise, 103'ünün (%64.8) yüksekokul/üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Toplamda ise en fazla yüksekokul/üniversite mezunu 113 babanın (%29.1) olduğu, bunu sırasıyla ilkokul mezunu 104 (%22.8), lise mezunu 104 (%22.8), ortaokul mezunu 75 (%16.4), okur yazar 33 (%7.2) ve okur yazar olmayan 8 babanın (%1.8) izlediği görülmektedir.

Tablo 10.

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre, MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamli fark
Gruplar arası	7375.107	5	1475.021	9.754	.000	Üniversite mezunu ile okuma yazma bilmeyen ve okuma yazma bilenler
Gruplar içi	68198.363	451	151.216			
TOPLAM	75573.470	456				

Tablo 10 incelendiğinde, öğrencilerin baba eğitim durumuna göre, MESSY'in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F(5-451)=9.75$, $p<.05$). Bu farklılığın babaların hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin ($X=100.30$), babası okuma yazma bilen ($X=87.03$) ve bilmeyen ($X=80.37$) öğrencilere göre daha fazla olumlu sosyal davranış sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 11.

Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre, MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	542.709	5	108.542	1.074	.376
Gruplar içi	45753.365	451	101.449		
TOPLAM	46296.074	456			

Tablo 11'de öğrencilerin baba eğitim durumuna göre, MESSY'in olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F(5-451)=1.070$, $p>.05$).

Tablo 12.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Ailenin Gelir Durumu Dağılımı

Ailenin gelir durumu	Sosyo-ekonomik düzey (SED)			Toplam
	Alt SED	Orta SED	Üst SED	
Düşük	52 %33.1	10 %6.9	3 %1.9	65 %14.1
Orta	96 %61.1	124 %86.1	105 %66	325 %70.7
Yüksek	9 %5.7	10 %6.9	51 %32.1	70 %15.2
TOPLAM	157 %34.1	144 %31.3	159 %34.6	460 %100

Tablo 12'de öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre, ailenin gelir durumu dağılımı görülmektedir. Buna göre, alt SED'de araştırmaya katılan 157 öğrenciden 52'si

(%33.1) gelir durumlarının düşük, 96'sı (%61.1) orta, 9'u (%5.7) yüksek olduğunu belirtmiştir.

Orta SED'de bulunan 144 öğrenciden 10'u (%6.9) gelir durumlarının düşük, 124'ü (%86.1) orta, 10'u (%6.9) yüksek olduğunu belirtmiştir.

Üst SED'de araştırmaya katılan 159 öğrenciden 3'ü (%1.9) gelir durumlarının düşük, 105'i (%66) orta, 51'i (%32.1) yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Toplamda öğrencilerin gelir durumu incelendiğinde ise araştırmaya katılan 460 öğrencinin 325'i (%70.7) gelir durumunun orta, 70'i (%15.2) yüksek ve 65'i (14.1) düşük olduğunu belirtmiştir.

Tablo 13.

Öğrencilerin Ailenin Gelir Durumuna Göre, MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamli fark
Gruplar arası	3280.169	5	1640.085	10.293	.000	Düşük-Orta
Gruplar içi	72818.828	457	159.341			Düşük-Yüksek
TOPLAM	76098.998	459				

Tablo 13 incelendiğinde, öğrencilerin MESSY'in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeği puanları ile ailenin gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F(5-457)=9.75$, $p<.05$). Bu farklılığın ailenin gelir durumunun hangi düzeyleri arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; ailesinin gelir durumu düşük olan öğrenciler ($X=90.62$), ailesinin gelir durumu orta ($X=97.73$) ve yüksek olan ($X=99.58$) öğrencilere göre daha az olumlu sosyal davranış göstermektedir.

Tablo 14.

Öğrencilerin Gelir Durumuna Göre, MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	313.424	5	156.712	1.553	.213
Gruplar içi	46123.956	457	100.928		
TOPLAM	46437.380	459			

Tablo 14'de görüldüğü üzere, öğrencilerin MESSY'in olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeği puanları ailenin gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F(5-457)=1.553$, $p>.05$).

Tablo 15.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Özsayı Ölçeği ile MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

	Sosyo-ekonomik düzey (SED)	X	Ss	N
Özsayı	Alt SED	31.96	6.16	157
	Orta SED	34.64	5.03	144
	Üst SED	38.38	4.72	159
	Toplam	35.02	5.97	460
Olumlu sosyal davranışlar		99.95	10.79	460

Tablo 15. Özsayı ölçeği ile MESSY'in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeğinden alınan puanların aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımı incelendiğinde, alt SED'de bulunan 157 öğrencinin ortalama puanının $X=31.96$ ($Ss=6.16$), orta SED'deki 144 öğrencinin ortalama puanının $X=34.64$ ($Ss=5.03$), üst SED'deki 159 öğrencinin ortalama puanının $X=38.38$ ($Ss=4.72$) ve toplamda 460 öğrencinin özsayı ölçeğinden aldıkları ortalama puanın $X=35.02$ ($Ss=5.97$) olduğu görülmektedir. MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden alınan ortalama puan ise $X=99.95$ ($Ss=10.79$)'dur.

Tablo 16.

Öğrencilerin MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Özsayı Puanları ile İlişkisi

		Özsayı	Olumlu sosyal davranışlar
Özsayı	Korelasyon(r)	1.000	.236(*)
	Anlamlılık(p)	.	.000
	N	460	460
Olumlu sosyal davranışlar	Korelasyon(r)	.236(*)	1.000
	Anlamlılık(p)	.000	.
	N	460	460

* $p<.05$

Tablo 16 incelendiğinde, olumlu sosyal davranışlar ile özsayı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.236$, $p<.05$).

Tablo 17.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Özsayı Ölçeği ile MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

	Sosyo-ekonomik düzey (SED)	X	Ss	N
Özsayı	Alt SED	31.96	6.16	157
	Orta SED	34.64	5.03	144
	Üst SED	38.38	4.72	159
	Toplam	35.02	5.97	460
Olumsuz sosyal davranışlar		36.20	10.05	460

Tablo 17 incelendiğinde, alt SED’de bulunan 157 öğrencinin özsayı ölçeceğinden aldıkları ortalama puanın $X=31.96$ ($Ss=6.16$), orta SED’deki 144 öğrencinin ortalama puanının $X=34.64$ ($Ss=5.03$), üst SED’deki 159 öğrencinin ortalama puanının $X=38.38$ ($Ss=4.72$) ve toplamda 460 öğrencinin özsayı ölçeceğinden aldıkları ortalama puanın $X=35.02$ ($Ss=5.97$) olduğu görülmektedir. MESSY’in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden alınan ortalama puan ise $X=36.20$ ($Ss=10.05$)’dir.

Tablo 18.

Öğrencilerin MESSY’in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların, Özsayı Puanları ile İlişkisi

		Özsayı	Olumsuz sosyal davranışlar
Özsayı	Korelasyon(r)	1.000	-.135(*)
	Anlamlılık(p)	.	.004
	N	460	460
Olumsuz sosyal davranışlar	Korelasyon(r)	-.135(*)	1.000
	Anlamlılık(p)	.004	.
	N	460	460

* $p<.05$

Tablo 18 incelendiğinde, olumsuz sosyal davranışlar ile özsayı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=-.135$, $p<.05$).

Tablo 19.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Denetim Odağı Ölçeği ile MESSY’in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

	Sosyo-ekonomik düzey (SED)	X	Ss	N
Denetim odağı	Alt SED	10.34	2.05	157
	Orta SED	10.43	1.58	144
	Üst SED	9.81	1.95	159
	Toplam	10.18	1.90	460
Olumlu sosyal davranışlar		99.95	10.79	460

Tablo 19. Denetim odağı ölçeği ile MESSY’in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeğinden alınan puanların aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımı incelendiğinde, alt SED’de örnekleme alınan 157 öğrencinin denetim odağı ölçeğinden aldıkları ortalama puanının $X=10.34$ ($Ss=2.05$), orta SED’deki 144 öğrencinin ortalama puanının $X=10.43$ ($Ss=1.58$), üst SED’deki 159 öğrencinin ortalama puanının $X=9.81$ ($Ss=1.95$) ve toplamda ise 460 öğrencinin denetim odağı ölçeğinden aldıkları ortalama puanın $X=10.18$ ($Ss=1.90$) olduğu görülmektedir. MESSY’in olumlu sosyal davranışlar alt ölçeğinden alınan ortalama puan ise $X=99.95$ ($Ss=10.79$)’dur.

Tablo 20.

Öğrencilerin MESSY'in Olumlu Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların, Denetim Odağı Düzeyi İle İlişkisi

		Denetim odağı	Olumlu sosyal davranışlar
Denetim odağı	Korelasyon(r)	1.000	-.291(*)
	Anlamlılık(p)	.	.000
	N	460	460
Olumlu sosyal davranışlar	Korelasyon(r)	-.291(*)	1.000
	Anlamlılık(p)	.000	.
	N	460	460

*p<.05

Tablo 20 incelendiğinde, olumlu sosyal davranışlar ile denetim odağı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-.291, p<.05).

Tablo 21.

Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre, Denetim Odağı Ölçeği ile MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

	Sosyo-ekonomik düzey (SED)	X	Ss	N
Denetim odağı	Alt SED	10.34	2.05	157
	Orta SED	10.43	1.58	144
	Üst SED	9.81	1.95	159
	Toplam	10.18	1.90	460
Olumsuz sosyal davranışlar		36.20	10.05	460

Tablo 21'e bakıldığında, alt SED'de örnekleme alınan 157 öğrencinin denetim odağı ölçeğinden aldıkları ortalama puanının X=10.34 (Ss=2.05), orta SED'deki 144 öğrencinin ortalama puanının X=10.43 (Ss=1.58), üst SED'deki 159 öğrencinin ortalama puanının X=9.81 (Ss=1.95) ve toplamda 460 öğrencinin denetim odağı ölçeğinden aldıkları ortalama puanın X=10.18 (Ss=1.90) olduğu görülmektedir. MESSY'in olumsuz sosyal davranışlar alt ölçeğinden alınan ortalama puan ise X=36.20 (Ss=10.05)'dir.

Tablo 22.

Öğrencilerin MESSY'in Olumsuz Sosyal Davranışlar Alt Ölçeğinden Aldıkları Puanların Denetim Odağı Puanları İle İlişkisi

		Denetim odağı	Olumsuz sosyal davranışlar
Denetim odağı	Korelasyon(r)	1.000	.212(*)
	Anlamlılık(p)	.	.000
	N	460	460
Olumsuz sosyal davranışlar	Korelasyon(r)	.212(*)	1.000
	Anlamlılık(p)	.000	.
	N	460	460

*p<.05

Tablo 22 incelendiğinde, öğrencilerin olumsuz sosyal davranışları ile denetim odağı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.212$, $p<.05$).

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri (olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar) ile cinsiyet, doğuş sırası, anne-baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu, özsaygı ve denetim odağı ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, kızların olumlu sosyal davranışlarının, erkeklere göre daha yüksek; erkeklerin olumsuz sosyal davranışlarının ise kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yurtdışında yapılan çalışmalarda (Sermat, 1980; Kazdin, Matson ve Esveldt-Dawson, 1984; Sarason, Sarason, Hacker ve Basham, 1985; Matson, Heinze, Helsel ve Rotatori, 1986; Eisenberg, Miller, Shell, Mcnalley ve Shea, 1991; Eisenberg, Fabes ve Murphy, 1996; Cartledge ve Adedapo, 1998; Meijer, Sinnema, Bijstra, Mellenbergh ve Wolters, 2000) kız ve erkek öğrencilerin genel sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve kızların sosyal beceri düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlara karşın yurt içinde Bacanlı (1990), Tegin (1990), Yüksel (1999) ve Hamarta (2000) tarafından üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin incelendiği çalışmalarda, sosyal beceri düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Atılğan (2001), Erdoğan (2002), Kara (2000) ve Yağmurlu, Sanson, Köymen (2005) tarafından yapılan araştırmalarda, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, kızların sahip oldukları sosyal beceri puanlarının, erkeklerin sosyal beceri puanından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmada, doğuş sırası ile olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Steelman ve Powell (1985) tarafından yapılan çalışmada, sosyal beceri ile doğuş sırası arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Yurt içinde ise Toktamış (2008) tarafından yapılan çalışmada doğuş sırası ile olumsuz sosyal davranış boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Araştırmanın başka bir bulgusu da, olumlu sosyal davranışlar ile anne-baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu, olumsuz sosyal davranışlar ile anne-baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı şeklindedir. Atılğan (2001) ve Kara (2000) tarafından yapılan çalışmalarda, sosyal beceri düzeyi ile anne-baba eğitim düzeyi arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Anne-baba eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğun sergilemiş olduğu sosyal beceri özelliklerinin de daha olumlu olduğu ve sosyal beceri algılarının yükseldiği görülmüştür. Buna karşın Şahin (1999)'in yaptığı araştırmada, öğrencilerin yaşantı türü ile anne-baba eğitim düzeyi etkileşimine göre sosyal beceri düzeyleri arasında farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, olumlu sosyal davranışlar ile gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu, olumsuz sosyal davranışlar ile gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Kara (2000) yaptığı araştırmada, öğrencilerin sahip oldukları sosyal beceri algılarının sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini saptamıştır. Araştırma bulgularında, sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin sosyal beceri algılarının, sosyo-ekonomik düzeyi çok iyi, orta ve kötü olan öğrencilerin sosyal beceri algılarından daha yüksek olduğu ve ekonomik düzeyin sosyal beceri algılarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Çalışmada olumlu sosyal davranışlar ile özsaygı düzeyi arasında anlamlı ve pozitif, olumsuz sosyal davranışlarla anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç, Riggio ve diğer.,(1990) ve Bijstra, Bomsa ve Jackson (1994) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda sosyal beceri ile özsaygı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Son olarak, olumlu sosyal davranışlar ile denetim odağı düzeyi arasında anlamlı ve negatif, olumsuz sosyal davranışlarla anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Newberry ve Lindsay (2003)'in yaptıkları çalışma bu araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Araştırma sonucunda sosyal beceri eğitime katılan öğrencilerin içsel denetim odağının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar ışığında bazı öneriler geliştirilebilir;

1. Okulöncesi dönemden itibaren sosyal becerilerin kazandırılmasına önem verilerek, bu becerilerle ilgili ilköğretimde rehberlik uygulamalarına ya da ders programlarında çeşitli etkinliklere yer verilebilir.
2. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında rehberlik servisleri tarafından öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri tespit edilerek, sosyal beceri eksikliği gösteren öğrencilere eğitim verilebilir ve sosyal becerilerin geliştirilmesi için deneysel çalışmalar yapılabilir.
3. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında rehberlik servisleri tarafından sosyal beceri eksikliği gösteren öğrencilere, aile ile işbirliği yapılarak gerekli rehberlik hizmetleri verilebilir.
4. İlköğretim kurumlarında rehberlik servisleri tarafından düzenlenecek olan anne-baba eğitim seminerlerinde sosyal becerilerin geliştirilmesi ile ilgili bilgiler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2000). Çocukların denetim odağı ile annelerinin denetim odağı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(1), 23-31.
- Atılğan, G. (2001). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen ilköğretim I. kademe I. devre öğrencilerinin sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bacanlı, H. (1990). *Kendini ayarlama becerisinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baykul, Y. (1999). *İstatistik metodlar ve uygulamalar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Berns, R. M. (1989). *Child, family, community*. Mat Rinehart And Winston Inc., 257.
- Bijstra, J.O., Bosma, H.A. and Jackson, S. (1994). The relationship between social skills and psychosocial functioning in early adolescence. *Personality and Individual Differences*, 16(5), 767-776.
- Carlyon, W.D. (1997). Attribution retraining: Implications for its integration into prescriptive social skills training. *The School Psychology Review*, 26(1), 61-73.
- Cartledge, G. and Adedapo, V. (1998). Teacher and parent assessments of the social competence of inner-city children: Issues of gender within race. *Journal of Negro Education*, 67(2), 115-125.
- Chubb, N.H., Fertman, C.I. and Ross, J.L. (1997). Adolescent self-esteem and locus of control: a longitudinal study of gender and age differences. *Adolescence*, 32(125), 113-29.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco: V.H. Freeman on company.
- Çiftci, İ. ve Sucuoğlu, B. (2004). *Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Eisenberg, N., Miller, P.A., Shell, R., Mcnalley, S. and Shea, C. (1991). Prosocial development in adolescent: a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 27, 849-857.
- Eisenberg, N., Fabes, R.A. and Murphy, B.C. (1996). Parent's reactions to children's negative emotions: relations to children's social competence and comforting behavior. *Child Development*, 67, 2227-2247.
- Erdoğan, F. (2002). *İlköğretim 2. kademe öğrencilerinde sosyal becerilerin sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet ve yaş ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Elkin, F. (1995). *Çocuk ve toplum: çocuğun toplumsallaşması*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Hamarta, E. (2000). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal beceri düzeylerinin öğrencilerin öznel nitelikleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kara, S. (2000). *Özel ilköğretim okulları müdürlerinin sosyal beceri yeterlilik düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kazdin, A.E., Matson, J.L. and Esveldt-Dawson, K. (1984). The relationship of role-play assessment of children's social skills to multiple measures of social competence. *Behavior Research Therapy*, 22(2), 129-139.
- Lefcourt, H.M., Martin, R.A., Fick, C.M. and Saleh, W.E. (1985). Locus of control for affiliation and behavior in social interactions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(3), 755-759.

- Matson, J.L., Heinze, A., Helsel, W.J. and Rotatori, A.F. (1986). Assessing social behaviors in the visually handicapped: the matson evaluation of social skills with youngstres (MESSY). *Journal of Clinical Child Psychology*, 1(15), 78-87.
- Meijer, S.A., Sinnema, G., Bijstra, J.O., Mellenbergh, G.J. and Wolters, W.H. (2000). Social functioning in children with A chronic illness. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41 (3), 309-317.
- Newberry, E.H. and Lindsay, J.F. (2000). The impact of social skills training and challenge course training on locus of control of youth from residential care. *The Journal of Experiential Education*, 23(1), 39-42.
- Odacı, H., Kalkan, M., Balcı, S. ve Yılmaz, M. (2003). Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin denetim odağı üzerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(20), 20-28.
- Riggio, R.E., Throckmorton, B. and Depaola, S. (1990). Social skills and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 8(11), 799-804.
- Rotheram, M.J. (1987). Children's social and academic competence. *Journal of Educational Research*. 80(4), 206-211.
- Rotter, J.B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80, 1-28.
- Sarason, B.R., Sarason, I.G., Hacker, T.A. and Basham, B. (1985). Concomitants of social support: Social skills, physical attractiveness, and gender. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(2), 469-480.
- Sezer, S. (2001). *Özsaygı düzeyini geliştirme programının ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sermat, V., Hartog, J., Andy, J.R. and Cohen, Y.A. (Eds.) (1980). *Some situational and personality correlates of loneliness*. The anatomy of loneliness (pp. 305-318). New York: International Universities Press.
- Steelman, L.C. and Powell, B. (1985). The social and academic consequences of birth order: real, artifactual or both. *Journal of Marriage and The Family*, 47(1), 117-124.
- Şahin, C. (1999). *Yurtdışı yaşantısı geçiren ve geçirmeyen Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tegin, B. (1990). Üniversite öğrencilerinin atılganlık davranış ve eğilimlerinin cinsiyet ve fakülte değişkenleri açısından incelenmesi. *Psikoloji Dergisi*, 7, 21-33.
- Toktamış, A. (2008). *Erinlik dönemi öğrencilerin ebeveyn tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzamaz, F. (2000). *Sosyal beceri eğitiminin ergenlerin kişilerarası ilişki düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Yağmurlu, B., Sanson, A. ve Köymen, S.B. (2005). Ebeveynlerin ve çocuk mizacının olumlu sosyal davranış gelişimine etkileri: zihin kuramının belirleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 1-20.
- Yüksel, G. (1999). Öğretmen aday öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 97-109.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

From the moment the individual comes to the world, he strives to become a member of the community that he lives in by communicating and interacting with the individuals around him, while continuing to his physiological development. It is called socialization in order to come to the status of the member of the society where the individual lives (Odacı, Kalkan, Balcı and Yılmaz, 2003: 49). Socialization allows the individual to learn what he or she hears in a regularly living environment, to develop satisfying relationships and potentials, and to provide the collective harmony that they live in. Socialization aims to teach self-discipline, ambition, social roles and developmental skills (Berns, 1989: 257). Socialization not only allows the individual to perceive and embrace cultural elements but also to gain personality and self-identity at the same time. In other words, judging the individual's self as positive or negative, the judgment he / she has about the self constitutes self-esteem of that individual (Sezer, 2001: 2).

The audit focus, which constitutes an important dimension of individual's personality, also occurs within the socialization process. The focus of control is "the tendency of a person to perceive positively or negatively, self-affecting events as the result of his or her own abilities, characteristics and behaviors, or as the work of external forces such as luck, fate, other people" (Rotter, 1966). A lot of work has been done in our country in recent years on social skills, which has a very important role in increasing the quality of life of the individuals and in realizing their self-fulfillment. However, it is thought that social skills may be related to personality dimensions and this relationship is not fully explored. For this reason, in this study, the relation of social skills to self-esteem and supervisory focus has been examined.

In order to determine this relationship, the following questions were sought in the survey;

- 1- Is there a meaningful difference between the levels of social skills (positive and negative social behaviors) according to the genders of the 5th grade students?
- 2- Is there a meaningful difference between the level of social skills (positive and negative social behaviors) of the 5th grade students and the birth order?
- 3- Is there a meaningful difference between the level of social skills of 5th grade students (positive and negative social behavior) and mother's education level?
- 4- Is there a meaningful difference between the level of social skills of 5th grade students (positive and negative social behavior) and father's educational status?
- 5- Is there a meaningful difference between social skill levels (positive and negative social behaviors) of 5th grade students and income level of the family?
- 6- Is there a significant relationship between social skill levels (positive and negative social behaviors) of 5th grade students and self-esteem levels?
- 7- Is there a meaningful relationship between social skill levels (positive and negative social behaviors) of 5th grade students and audit focus levels?

2. Method

The study group of the study is composed of 460 students who continue to the 5th grade. The choice of the sample was based on the socio-economic level of the area where the pupils were studying.

Personal information form, social skills levels Matson Social Skills Assessment Scale for Children (MESSY), self-esteem levels Coopersmith Self-Esteem Inventory and audit focus levels use Nowickistrickland Audit Locus Scale .

Matson Child Social Skills Assessment Scale (MESSY): Developed by MESSY, Matson, Rotatory & Hessen in 1983. Adaptation to Turkish, validity and reliability studies were carried out by Erdoğan (2002). The scale has two sub-dimensions: positive social behavior and negative social behavior. The lowest score that can be taken from the scale is 47 and the highest score is 235. As scores from the scale increase, it increases with positive social behavior.

Coopersmith Self-esteem Inventory: The scale was developed by Coopersmith in 1967. Özoğul is the first person to translate the scale into Turkish. The answer to the test is by marking one of the answers "fit me" and "not fit me". Items with high self-esteem score "1", items with low self-esteem score "0". Higher scores indicate a higher level of self-esteem. The scale consists of 50 items. So the highest score that can be taken from the scale is 50.

The Nowickistrickland Control Room Scale: Scale, developed by Nowicki and Strickland in 1973. Adapting to Turkish, validity and reliability study was done by Korkut (1986). Despite the originality of the scale consisting of 40 items, Korkut made the validity and reliability of article 19. The scale is given a score of "1" for externally intended expressions (yes / no option). Therefore, a high score on this scale indicates that the child is externally supervised and that he is internally supervised. The lowest score that can be taken from the scale is "0" and the highest score is "19".

3. Findings, Discussion and Results

As data evaluation tools of the research T-Test, One Way Anova Analysis, Scheffe Test and Pearson Momentler Crossing Correlation Technique was used. In this research, 5th grade students (positive and negative social skills) level of social skills, gender, birth order, parents' education, family's income level, self-esteem and locus of control was studied. In the result of the research, it has been seen that girls' prosocial behaviours are higher than boys' and boys' negative social behaviours are higher than girls'. By the birth order; no significant difference can be found between prosocial behaviours and negative social behaviours. In the result of the research between prosocial behaviors and parents' income and education levels. There is significant difference but between negative social behaviours and parents' income and education levels no significant difference has been found. There is also significant and positive relation, between prosocial behaviours and self-esteem level and there is significant and negative relation between prosocial behaviours and self-esteem level. As a result there is a significant and negative relation between prosocial behaviours and locus of control level, but there is a significant and positive relation between negative social behaviours and locus of control level.